

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z MUZYKI dla klasy 4

Zgodne z:

I. Podstawą programową kształcenia ogólnego.

Szkoła Podstawowa

Klasa 4

NOWA podstawa programowa z 14 lutego 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 356)

Spis treści

I	Podstawa programowa kształcenia ogólnego	1
II	Program nauczania muzyki	3
III	Praca z uczniem o szczególnych potrzebach edukacyjnych	16
IV	Narzędzia pomiaru osiągnięć uczniów	22
V	Sposób wystawiania oceny śródrocznej lub rocznej	22
VI	Sposoby korygowania niepowodzeń szkolnych	25
VII	Czas trwania i formy egzaminów i sprawdzania wiedzy i umiejętności	25
VIII	Sposoby gromadzenia informacji o osiągnięciach uczniów	26
IX	Sposoby ewaluacji przedmiotowego systemu oceniania	26
X	Zestaw dokumentów obowiązujących nauczyciela muzyki	27

Teresa Wójcik

Muzyka

Program nauczania muzyki w klasach IV-VII

(II etap edukacji)

- I. Podstawa programowa kształcenia ogólnego
- II. Charakterystyka programu i warunki jego realizacji
- III. Szczegółowe cele kształcenia i wychowania
- Treści nauczania, sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania i przewidywane osiągnięcia uczniów
- Aktywność muzyczna:
 - Śpiew
 - Granie na instrumentach
 - Taniec i ruch przy muzyce
 - Słuchanie muzyki
 - Twórczość muzyczna i ruchowa
- Wiadomości o muzyce:
 - Wiadomości z zakresu zasad muzyki, wiadomości o instrumentach
 - Wybrane zagadnienia z zakresu historii muzyki, folkloru ludowego, tańców narodowych i towarzyskich
 - Tematyka zajęć muzycznych w klasach IV-VII
- IV. Kryteria oceny osiągnięć edukacyjnych uczniów z przedmiotu *Muzyka*
- V. Metody sprawdzania postępów i osiągnięć ucznia
- VI. Kryteria oceny osiągnięć edukacyjnych uczniów w skali ocen szkolnych

I. PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO - MUZYKA

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna. Uczeń indywidualnie i zespołowo muzykuje, tworzy i improwizuje proste struktury dźwiękowe i układy ruchowo-taneczne, przedstawia cechy i charakter wykonywanych utworów werbalnie i pozawerbalnie, rozwijając swoje zdolności i umiejętności muzyczne, preferencje oraz umiejętności wartościowania wytworów kultury.

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania. Uczeń rozumie podstawowe pojęcia i terminy muzyczne niezbędne w praktyce wykonawczej, percepcji oraz prowadzeniu rozmów o muzyce, poszukiwaniu informacji i twórczym działaniu, dostrzegając przy tym wzajemne relacje między nimi.

III. Wiedza o kulturze muzycznej, narodowym i światowym dziedzictwie kulturowym.

Uczeń interpretuje zjawiska związane z kulturą muzyczną, słucha muzyki, rozpoznaje, rozróżnia i omawia jej cechy, przedstawia własny stosunek do słuchanego i wykonywanego repertuaru, jest świadomym odbiorcą sztuki.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

1. W zakresie śpiewu. Uczeń:

1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) minimum 10 różnorodnych utworów wokalnych w roku szkolnym:

- a) piosenki z repertuaru dziecięcego, młodzieżowego, popularnego i ludowego,
- b) wybrane pieśni (w tym artystyczne i patriotyczne),
- c) kanony;

2) poprawnie śpiewa z pamięci, zachowując należytą postawę, hymn państwowy „Mazurek Dąbrowskiego”;

3) śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu;

4) wykonuje solo lub w zespole „rapowanki”, rytmiczne recytacje itp.;

5) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie:

- a) struktury melodyczne,
- b) sygnały dźwiękowe (w kontekście danej tonalności),
- c) prosty dwugłos (burdon, ostinato, głos towarzyszący górny lub dolny),
- d) głosowe ilustracje dźwiękowe (onomatopeje) do scen sytuacyjnych, tekstów literackich i obrazów;

6) improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad.

2. W zakresie gry na instrumentach. Uczeń:

1) gra na instrumentach ze słuchu lub/i przy pomocy nut (w zespole lub / i solo) na jednym lub kilku instrumentach melodycznych (do wyboru np. flet podłużny, flażolet / flecik polski, pianino, keyboard, gitara, dzwonki, metalofon, ksylofon i inne) oraz perkusyjnych niemelodycznych:

- a) schematy rytmiczne,
- b) melodie,
- c) proste utwory,
- d) akompaniamenty;

2) gra na wybranym instrumencie melodycznym Hymn Europy (instrumentalną wersję „Ody do radości” L. van Beethovena);

3) odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne;

4) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie:

- a) proste struktury rytmiczne,
- b) swobodny akompaniament rytmiczny i melodyczny,
- c) instrumentalne ilustracje dźwiękowe do scen sytuacyjnych, tekstów literackich i obrazów;

5) improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów.

3. W zakresie ruchu przy muzyce. Uczeń:

- 1) odtwarza ruchem proste rytmy i schematy rytmiczne;
- 2) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne:
 - a) polskich tańców narodowych: poloneza, kujawiaka i krakowiaka,
 - b) wybranych tańców ludowych (szczególnie własnego regionu),
 - c) wybranych tańców różnych narodów,
 - d) wybranych tańców towarzyskich (fakultatywnie);
- 3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki.

4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:

- 1) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości):
 - a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności),
 - b) muzyki jazzowej i rozrywkowej,
 - c) polskich pieśni artystycznych i patriotycznych,
 - d) utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej;
- 2) rozpoznaje ze słuchu:
 - a) brzmienie instrumentów muzycznych,
 - b) brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas,
 - c) podstawowe formy muzyczne: AB, ABA, ABA1, rondo i wariacje,
 - d) polskie tańce narodowe,
 - e) aparat wykonawczy: solista, zespół kameralny, chór, orkiestra, big-band i zespół folkowy;
- 3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;
- 4) przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych (łączy muzykę z innymi obszarami wiedzy):
 - a) odzwierciedla graficznie cechy muzyki i strukturę form muzycznych,
 - b) rysuje, maluje oraz układa teksty do muzyki,
 - c) werbalizuje emocje i odczucia,
 - d) opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów.

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce:

- 1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;
- 2) określa podstawowe elementy muzyki (rytm, melodię, harmonię, agogikę, dynamikę, kolorystykę, artykulację).

2. Uczeń odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej:

- 1) nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii;
- 2) różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz;

3) zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty, da capo al fine;

4) zna podstawowe oznaczenia: metryczne, agogiczne, dynamiczne i artykulacyjne oraz fermatę;

5) potrafi posługiwać się symboliką beznutową (np. tabulaturą, fonogestyką, uproszczoną fonogestyką, tataizacją).

3. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje podziału:

- 1) instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je;
- 2) głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas) oraz technik wokalnych (np. śpiew estradowy, śpiew biały, jodłowanie i inne);
- 3) aparatu wykonawczego (solista, zespół kameralny, chór, orkiestra, big-band, zespół folkowy).
4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki:
 - 1) muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokально-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa oraz do wyboru: sakralna, filmowa, teatralna i inne);
 - 2) stylów muzycznych (do wyboru: pop, rock, jazz, folk, rap, techno, disco, reggae i inne);
 - 3) form muzycznych: budowa okresowa, AB, ABA, ABA1, kanon, rondo, wariacje, pieśń, opera, balet, operetka, musical, koncert, symfonia;
 - 4) faktury muzycznej: homofoniczna, polifoniczna.
5. Uczeń określa charakterystyczne cechy:
 - 1) polskich tańców narodowych: poloneza, mazura, kujawiaka, oberka, krakowiaka;
 - 2) wybranych polskich tańców ludowych z uwzględnieniem własnego regionu;
 - 3) wybranych tańców towarzyskich i współczesnych.
6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich.
7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Mikołaj Gomółka, Jan Sebastian Bach, Antonio Vivaldi, Wolfgang Amadeusz Mozart, Ludwig van Beethoven, Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko, Karol Szymanowski, Witold Lutosławski, Wojciech Kilar, Henryk Mikołaj Górecki, Krzysztof Penderecki i inni).
8. Potrafi uzasadnić własne preferencje muzyczne, argumentując swoje wybory.
9. Tworzy, odtwarza i zapisuje muzykę przy użyciu dostępnych technologii.

III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe.

Uczeń:

- 1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej;
- 2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne;
- 3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach;
- 4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu;
- 5) wyszukuje nagrania z literatury muzycznej w celu zilustrowania twórczości kompozytorów, cech epoki, charakterystyki stylów, przygotowując prezentacje lub/i, muzyczne portfolio;

- 6) uczestniczy w tworzeniu artystycznych projektów edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym (również z wykorzystaniem technologii informacyjnej);
- 7) angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska;
- 8) uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych;
- 9) stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców.

II. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU I WARUNKI JEGO REALIZACJI

Program nauczania *Muzyka* przeznaczony jest do realizacji zajęć muzycznych w klasach IV – VII szkoły podstawowej.

W programie zawarte zostały treści nauczania realizujące wymagania nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego, sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania oraz przewidywane osiągnięcia uczniów. Treści nauczania uwzględniają różne formy aktywności muzycznej, takie jak:

- śpiew,
- gra na instrumentach (odtworzenie muzyki),
- taniec i ruch przy muzyce,
- słuchanie muzyki (percepcja muzyki),
- twórczość muzyczna i ruchowa,

które kształtują predyspozycje i zdolności uczniów oraz wpływają na ich muzyczny rozwój.

Do każdej formy aktywności zaproponowany został repertuar muzyczny, na który składają się: pieśni i piosenki o różnym charakterze i tematyce, utwory do grania, utwory do słuchania reprezentatywnych kompozytorów polskich i światowych oraz inne teksty kultury wykorzystywane do wspomagania działań muzycznych, np.: rytmizacji tekstów, ćwiczeń dykcyjnych, tworzenia muzycznych ilustracji.

W treściach nauczania uwzględniono też wybrane wiadomości teoretyczne, które wspomagają muzyczne działania ucznia, systematyzują i poszerzają jego wiedzę, takie jak:

- podstawowe wiadomości z zakresu zasad muzyki i głównych form muzycznych,
- klasyfikacja instrumentów muzycznych,
- wybrane zagadnienia z zakresu historii muzyki, folkloru ludowego, tańców narodowych i towarzyskich.

W programie zamieszczony został przykładowy rozkład tematów lekcji muzyki do klasy IV, V, VI i VII na cały rok nauczania.

Realizacja programu nauczania *Muzyka* w klasach IV-VII szkoły podstawowej daje możliwość wyposażenia ucznia w niezbędny zakres umiejętności i wiadomości, który potrzebny jest do jego ogólnego rozwoju. Rozwijają jego zdolności i zainteresowania

muzyczne, ekspresję twórczą, wrażliwość estetyczną, odkrywa przed nim świat muzycznej kultury polskiej i europejskiej oraz zachęca do czynnego uczestnictwa w życiu artystycznym szkoły i środowiska. Program daje nauczycielowi możliwość dostosowania wymagań edukacyjnych do całego zespołu klasowego, ale również zindywidualizowania procesu kształcenia poprzez dokonywanie wyboru zagadnień szczegółowych, procedur osiągnięcia celów i

stopnia trudności repertuaru muzycznego. Mając na uwadze pracę z uczniem zdolnym w programie zostały wyróżnione treści, które wymagają od uczniów wykazania się własną inwencją twórczą lub poszerzają jego wiadomości w danym zakresie.

Ujęcie tabelaryczne treści nauczania nadaje przejrzystości konstrukcji programu i w znacznym stopniu ułatwia nauczycielowi odszukanie interesujących zagadnień.

Warunki realizacji programu

Zajęcia z uczniami powinien prowadzić nauczyciel o pełnych kwalifikacjach zawodowych, który posiada wykształcenie w zakresie edukacji muzycznej.

Sala muzyczna powinna być wyposażona w:

- instrument klawiszowy,
- tablicę z pięciolinia,
- instrumenty perkusyjne (melodyczne i niemelodyczne), dęte (flety podłużne), strunowe (gitary), keyboard,
- tablicę multimedialną lub rzutnik multimedialny i ekran,
- dobrej jakości odtwarzacz płyt CD,
- aparaturę do nagrywania i nagłaśniania dźwięku,
- fonotekę muzyczną,
- komputer z dostępem do Internetu i z oprogramowaniem muzycznym,
- plansze dydaktyczne,
- dobrze wyposażoną biblioteczkę w postaci księgozbioru i zasobów multimedialnych.

Szkoła powinna stwarzać uczniom warunki do publicznej prezentacji nabytych umiejętności muzycznych poprzez udział w

konkursach, przeglądach muzycznych, okazjonalnych programach artystycznych.

Lekcje muzyki powinny być uzupełniane innymi formami zajęć, np. udziałem uczniów w :

- szkolnych koncertach muzycznych,
- koncertach filharmonicznych,
- lekcjach muzealnych,
- spotkaniach z artystami,
- projektach interdyscyplinarnych: klasowych, szkolnych, środowiskowych,
- wycieczkach do różnych instytucji kultury.

III. SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Wyposażenie uczniów poprzez działania praktyczne w niezbędną wiedzę i umiejętności muzyczne.

Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień muzycznych.

Rozwijanie kreatywności i twórczych postaw uczniów poprzez improwizację, tworzenie i eksperymentowanie.

- Poznanie dorobku polskiej i europejskiej kultury muzycznej, docenianie jej roli w światowym dziedzictwie kulturowym.
- Zachęcanie uczniów do pełnego i świadomego udziału w kulturze muzycznej.
- Rozwijanie poczucia tożsamości narodowej, miłości do swojej małej ojczyzny.
- Kształtowanie postawy patriotycznej, szacunku dla polskiej tradycji,
- Ukazywanie właściwej postawy wobec polskiej kultury narodowej.
- Kształcenie wrażliwości estetycznej uczniów.
- Wpływ poprzez sztukę na obyczaje i kulturę uczniów.
- Rozwijanie umiejętności pracy w zespole, poczucia odpowiedzialności za jakość i efekty wspólnego działania.
- Kształtowanie postawy tolerancji i szacunku wobec odmienności obcych kultur.
- Włączanie uczniów do organizacji życia muzycznego środowiska i aktywnego w nim współdziałania

Podstawa programowa kształcenia ogólnego zaleca realizację, w każdym roku nauczania muzyki, minimum 10 utworów wokalnych (pieśni, piosenki, kanony) wykonywanych z akompaniamentem instrumentalnym i a cappella.

Program *Muzyka* proponuje do realizacji w zespole klasowym szeroki wybór kanonów, pieśni i piosenek o urozmaiconym charakterze i tematyce (artystyczne, patriotyczne, ludowe, oparte na rytmach tanecznych, dziecięce, młodzieżowe, popularne), które posiadają wysokie walory artystyczne i wychowawcze. Utwory wokalne jedno- i dwugłosowe przeznaczone są do wykonywania solo oraz w zespole, a cappella i przy akompaniamencie granym przez nauczyciela lub odtwarzanym z płyt CD.

Przykładowy repertuar piosenek z podręczników *Muzyka dla klasy IV, V, VI, VII:*

Pieśni patriotyczne i historyczne:

- Mazurek Dąbrowskiego* (sł. J. Wybicki, muz. mel. lud.)
- Rota* (sł. M. Konopnicka, muz. F. Nowowiejski)
- Mazurek Trzeciego Maja* (sł. R. Suchodolski, muz. autor nieznany)
- Marsz, marsz Polonia* (sł. i muz. autor nieznany)
- Pierwsza Brygada* (sł. T. Biernacki, A. T. Hałaciński, muz. autor nieznany)
- Piechota* (sł. i muz. L. Łuskino)
- Wojenko, wojenko* (sł. autor nieznany, muz. melodia. ludowa)
- Przybyli ułani pod okienko* (sł. F. Gwiżdż, muz. melodia ludowa)
- O mój rozmarynie* (sł. W. Denhoff - Czarnocki i autorzy nieznani, muz. melodia ludowa)
- Serce w plecaku* (sł. i muz. M. Zieliński)

Bogurodzica ((Anonim)

- Breve regnum* (pieśń żaków krakowskich)
- Kleszczmy rękoma* (tłumaczenie J. Kochanowski, muz. M. Gomółka)
- Żeglarz* (sł. i muz. autor nieznany)

Pieśni artystyczne, piosenki o kompozytorach:

- Przybywaj piękna wiosno* (sł. autor nieznany, muz. W. A. Mozart)

Prząśniczka (sł. J. Czeczot, muz. S. Moniuszko)
Wiosna (sł. S. Witwicki, muz. F. Chopin)
Pióreczko (sł. , muz. W. Lutosławski)
Pan Moniuszko (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Jan Sebastian Bach (sł. M. Jakubowska, muz. J. Oleszkowicz)
Noc nad Utratą (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)

Pieśni ludowe:

Gaik (pieśń ludowa)
Chmiel (pieśń ludowa z ok. X w.)
Uciekła mi przepióreczka (pieśń ludowa z Mazowsza)
Ty pójdziesz górą (pieśń ludowa)
Czerwone jabłuszko (pieśń lud. z Kujaw)
Hej, szalała, szalała (pieśń ludowa)
Przyśpiewki regionalne

Kanony:

Kanon noworoczny (sł. M. Drozd, angielska mel. ludowa)
Kanon noworoczny (sł. J. Stankiewicz, muz. T. Gummesson)
Kanon *Panie Janie* (mel. popularna)
Kanon *Don don* (muz. C. Orff)
Kanon *Noc srebrna* (sł. i muz. autor nieznany)
Kanon *Był Duda* (sł. i mel. ludowa)

Kolędy i pastorałki, piosenki świąteczne:

Gore gwiazda (pastorałka beskidzka)
Przybyli z nieba (sł. W. Andrzejewski, muz. J. Gumuła)
Chrystus się narodził (sł. J. Wróblewski, muz. J. Szczyrba)
Przekażmy sobie znak pokoju (sł. K. Jaślar, J. K. Łojan, muz. Z. Górny)
Wigilijna pastorałka (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Śmigus – dyngus (sł. J. Koczanowska, muz. A. Wolski)
Wilijna pastorałka (sł. K. Łojan, muz. R. Pomorski)

Piosenki oparte na rytmach tanecznych:

Oberek zakręcony (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Poloneza tańczmy (sł. J. Koczanowska, muz. P. Sękowski)
Lajkoniku, prowadź nas (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Tańcz z nami, Europo (sł. J. Koczanowska, muz. A. Wolski)
Eko cza-cza (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Ognista samba (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Rock dla śpiocha (sł. J. Koczanowska, muz. A. Wolski)

Piosenki o tematyce dziecięcej i młodzieżowej oraz związane tematycznie z porami roku:

Czas powrotów (sł. J. Koczanowska, muz. A. Wolski)
Wesoły pociąg (sł. i muz. H. Hampel)
Bo on gra na saksofonie (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Pocztówka z Beskidu (sł. i muz. W. Jarosz)
Profesor Robert (sł. S. Mierzejewski, muz. J. Lichacz)
Barwy jesieni (sł. J. Koczanowska, muz. A. Wolski)
Taniec w deszczu (sł. i muz. H. Hampel)
Deszczowa piosenka (sł. J. Koczanowska, muz. N.H.Brown)
Jesienne wędrowanie (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Czar ogniska (sł. W. Fiwek, muz. Z. Piasecki)

Jesienne marzenia (sł. J. Koczanowska, muz. A. Wolski)
Niech tylko ogień gra (sł. P. Frankowicz, muz. R. Pomorski)
Choinka (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)

Biała dama, sroga zima (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
W pracowni mistrza zegarmistrza (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Maleńka gwiazdka (sł. W. Andrzejewski, muz. A. Wolski)
Wokół nas (sł. S. Zieliński, muz. M. Ziąber)
Wiosenne przebudzenie (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Nadzieja – siostra wiatru (sł. W. Stachurski, muz. M. Ziąber)
Żyj do przodu (sł. M. Sochacki, muz. J. Piątkowski)
Straszny dworek (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Ahoj, ahoj, płyniemy pod żaglami (sł. J. Koczanowska, muz. A. Wolski)

Kalejdoskop polskiej piosenki estradowej, piosenki filmowe i kabaretowe:

Tyle słońca w całym mieście (sł. J. Kondratowicz, muz. J. Kukulski)
Dzień jeden w roku (sł. K. Dzikowski, muz. S. Krajewski)
Dni, których nie znamy (sł. M. Grechuta, muz. J. K. Pawluśkiewicz)
Chodź, pomaluj mój świat (sł. M. Dutkiewicz, muz. J. Kruk)
Bardzo smutna piosenka retro (sł. i muz. A. Sikorowski)
Kwiaty we włosach (sł. K. Klenczon, muz. J. Krynicz)
Ach, jak przyjemnie z filmu *Zapomniana melodia* (sł. L. Starski, muz. H. Wars)
Wakacje (piosenka z repertuaru kabaretu OT.TO)

Podstawa programowa kształcenia ogólnego do przedmiotu *muzyka* przewiduje grę ze słuchu lub/i przy pomocy nut (w zespole lub / i solo) na jednym lub kilku instrumentach melodycznych (do wyboru np. flet podłużny, flażolet / flecik polski, pianino, keyboard, gitara, dzwonki, metalofon, ksylofon i inne) oraz perkusyjnych niemelodycznych. Program *Muzyka* w dużym stopniu kładzie nacisk na naukę gry na instrumentach oraz wspólne muzykowanie uczniów. W serii podręczników *Muzyka* oraz zeszytach ćwiczeń zamieszczono samouczki gry na wybranych instrumentach oraz wiele przykładów utworów (fragmentów utworów) do grania na instrumentach perkusyjnych niemelodycznych, dzwonek, flecie, keyboardzie o zróżnicowanym charakterze i stopniu trudności. Uczniowie grają utwory solo lub w zespole, stosując środki wykonawcze ujęte w zapisie muzycznym oraz dbając o wyraz artystyczny dzieła.

Przykładowy repertuar utworów instrumentalnych zawarty w podręcznikach *Muzyka* dla klasy IV, V, VI, VII:

Pavana (melodia z XVI w.)
Menuet (J.S. Bach)
Jesień z cyklu *Cztery pory roku* (A. Vivaldi)
Zima z cyklu *Cztery pory roku* (A. Vivaldi)
Wiosna z cyklu *Cztery pory roku* (A. Vivaldi)
Andante cantabile z *Kwartetu F-dur* (J. Haydn)
Andante z *Symfonii Z uderzeniem w kocioł* (J. Haydn)
Serenada G-dur Eine kleine Nachtmusic, cz. *Allegro* (W. A. Mozart)
Menuet (W. A. Mozart)
Rondo z *Eine kleine Nachtmusic* (W. A. Mozart)
Aria z opery *Wesele Figara* (W. A. Mozart)

Oda do Radości z IX Symfonii d-moll, op.125 (L. van Beethoven)
Chór strzelców z opery *Wolny strzelec* (K. M. Weber)
Taniec pastuszków z baletu *Dziadek do orzechów* (P. Czajkowski)
Trepak z baletu *Dziadek do orzechów* (P. Czajkowski)
Jezioro łabędzie (P. Czajkowski)
Kołysanka (J. Brahms)
Uwertura z opery *Carmen* (G. Bizet)
Poranek ze suit *Peer Gynt* (E. Grieg)
Uwertura do opery *Wilhelm Tell* (G. Rossini)
Nad pięknym, modrym Dunajem (J. Strauss)

Wełtawa z poematu symfonicznego *Moja ojczyzna* (B. Smetana)
Usta milczą, dusza śpiewa – walc z operetki *Wesoła wdówka* (F. Lehár)
Pizzicato-Polka (J. Strauss)
Galop z operetki *Orfeusz w piekle* (J. Offenbach)
La donna e mobile z opery *Rigoletto* (G. Verdi)
Menuet G-dur (I. J. Paderewski)
Walc tyżwiarzy (E. Waldteufel)
Jingle bells (melodia amerykańska)
Karnawał wenecki (włoska melodia ludowa)
Na Wawel (melodia popularna)
Fale Dunaju (J. Ivanovici)
 Kolędy i pastorałki polskie
O Tannenbaum (kolęda niemiecka)
Weihnacht, wie bist du schon (kolęda austriacka)
Angels we have Heard on high (kolęda francusko - amerykańska)
We Wish You a Merry Christmas (kolęda amerykańska)
Groźnik (melodia ludowa)
Furman (melodia ludowa z krakowskiego)
Poczkaj, poczkaj (melodia ludowa)
Uciekła mi przepióreczka (śl. i mel. ludowa)
Szewc (melodia ludowa)
Trojak (melodia ludowa)
Rock and roll (melodia popularna)
Cygańska ballada (muz. E. Pałłasz)
Somebody loves me (G. Gershwin)
Yesterday (P. McCartney)
Sunrise, sunset z musicalu *Skrzypek na dachu* (J. Bock)
Gdybym był bogaty z musicalu *Skrzypek na dachu* (J. Bock)
La Paloma (S. Yradier)
W rytmie swinga (H. Berens)
Love story (F. Lai)
To śpiewa Paryż (H. Giraud)

Program *Muzyka* uwzględnia założenia podstawy programowej w zakresie tańca i ruchu przy muzyce, która przewiduje odtwarzanie ruchem prostych rytmów i schematów rytmicznych, wykonanie podstawowych kroków i figur oraz układów tanecznych: polskich tańców narodowych (poloneza, kujawiaka i krakowiaka), wybranych tańców ludowych (szczególnie własnego regionu), różnych

narodów, towarzyskich (fakultatywnie), improwizacje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzenie ilustracji ruchowych do muzyki.

Podręczniki i zeszyty ćwiczeń serii *Muzyka* dla klasy IV –VII, zawierają opisy podstawowych kroków i figur tanecznych tańców narodowych, ludowych i towarzyskich oraz wiele zadań muzycznych inspirujących uczniów do działań ruchowych.

Program *Muzyka* realizuje w pełni treści programowe z zakresu słuchania i percepcji muzyki. Mając na uwadze, że forma tej aktywności dostarcza uczniom wiele doświadczeń muzycznych, utwory do słuchania zostały starannie dobrane, posiadają bogate walory treściowe i wykonawcze, a wiele z nich zaliczanych jest do kanonu literatury muzycznej. Repertuar utworów do słuchania ukazuje różne obszary i funkcje muzyki, przekazuje informacje o polskiej i europejskiej kulturze muzycznej, pobudza wyobraźnię ucznia i wywołuje u niego przeżycia estetyczne.

Przykładowy repertuar do słuchania zamieszczony na płytach CD *Muzyka – Wybrane utwory z literatury muzycznej:*

Anonim - *Bogurodzica*

Wincenty z Kielczy - *Gaude Mater Polonia*

M. Gomółka – psalm *Kleszczmy rękoma*

Anonim – *Taniec Rex* z tabulatury Jana z Lublina

S. Marcandante – *Koncert fletowy e-moll*, cz. III *Rondo russo*

J. S. Bach – *Toccatą i fugą d-moll*

J.S. Bach – *Suita angielska A-dur*

J. S. Bach - *Koncert brandenburski B-dur nr 6*, cz. III *Allegro*

J. S. Bach *Aria na strunie G ze Suity D-dur nr 3*

G. F. Handel – *Koncert organowy nr 1*, op. 4, cz. *Allegro*

G. F. Handel – *Mesjasz*, cz. II *Alleluja*

A. Vivaldi - *Koncert nr 3 F-dur Jesień*, cz. I *Allegro*

A. Vivaldi - *Koncert nr 1 E-dur* z cyklu *Cztery pory roku*, op.8, cz. I *Allegro*

A. Vivaldi – *Koncert na obój d-moll*, cz. *Allegro*

L.C. Daquin – *Kukułka*

L. Mozart – *Sanna*

W. A. Mozart – *Marsz turecki z Sonaty A-dur*, KV 331

W. A. Mozart – *Koncert na klarnet z orkiestrą A-dur*, cz. *Adagio*

W. A. Mozart - *Uwertura* do opery *Wesele Figara*

W. A. Mozart – *Koncert na róg i orkiestrę Es-dur*, cz. III *Allegro*

W. A. Mozart – *Aria Non piu andrai farfallonne amoroso* z opery *Wesele Figara*

W. A. Mozart – *Serenada G-dur nr 13 Eine kleine Nachtmusik*, cz. *Allegro*

W. A. Mozart – *Symfonia g-moll* KV 550, cz. *Allegro moderato*

J. Haydn – *Allegretto* z II części *Symfonii nr 100 G -dur Wojskowa*

J. Haydn – *Koncert na trąbkę Es-dur*, cz. III *Allegro*

J. Haydn - *Symfonia nr 45 fis-moll Pożegnalna*, cz. *Presto-Adagio*

J. Haydn – *Symfonia 94 G-dur Z uderzeniem w kocioł*, cz. *Andante*

L. van Beethoven – *V Symfonia c-moll*, op. 67 *Przeznaczenia*, cz. *Allegro con brio*

L. van Beethoven – *Sonata fortepianowa C-dur*, op. 53 *Waldsteinowska*

L. van Beethoven – *Dla Elizy*

L. van Beethoven - *Rondo a capriccio G-dur (Złość z powodu zgubionego grosza)*, op.129

L. van Beethoven – *Sonata Księżycowa cis-moll*, op.27 nr 2, cz. III *Presto agitato*

L. van Beethoven – *Sonata Patetyczna c-moll*, op.13, cz. *Adagio cantabile*

M.K. Ogiński - *Polonez a-moll Pożegnanie Ojczyzny*

F. Chopin - *Polonez cis-moll* nr 1, op. 26

F. Chopin - *Walc minutowy*

F. Chopin – *Preludium Des-dur Deszczowe*, op. 28 nr 15

F. Chopin – *Mazurek D-dur* nr 2, op. 33

F. Chopin – *Polonez A-dur* nr 17, op. 26

F. Chopin - *Mazurek a-moll*, op. 68 nr 2

F. Chopin – *Nokturn Es-dur nr 2*, op.9

F. Chopin – *II Koncert fortepianowy f-moll*, op.21, *Allegro vivace*

M. Musorgski – *Hopak* z opery *Jarmark Soroczyński*

M. Musorgski – *Promenada* z cyklu *Obrazki z wystawy*

M. Musorgski – *Wielka Brama w Kijowie* z cyklu *Obrazki z wystawy*

M. Musorgski – *Gnom* z cyklu *Obrazki z wystawy*

E. Grieg – *W grocie Króla Gór* I suity *Peer Gynt*

E. Grieg – *Taniec Anitryze* z suity *Peer Gynt*

E. Grieg – *Poranek* z suity *Peer Gynt*

C.M. Weber - *Zaproszenie do tańca*

S. Moniuszko - *Mazur* z I aktu opery *Halka*

S. Moniuszko – *Aria z kurantem* z opery *Straszny dwór*

S. Moniuszko – *Aria Skołuby* z III aktu opery *Straszny dwór*

S. Moniuszko – *Prząśniczka*

S. Moniuszko – *Krakowiaczek*

S. Moniuszko – *Aria Halki Gdybym rannym słonkiem* z II aktu opery *Halka*

P. Czajkowski – *Kaprys włoski*, op. 45

P. Czajkowski – *I Koncert fortepianowy b-moll*, cz. *Allegro con fuoco*

P. Czajkowski - *Walc* z baletu *Śpiąca królewna*

P. Czajkowski - *Marsz* z baletu *Dziadek do orzechów*

P. Czajkowski - *Taniec Wieszczki Cukrowej* z baletu *Dziadek do orzechów*

P. Czajkowski - *Walc kwiatów* z baletu *Dziadek do orzechów*

P. Czajkowski - *Taniec łabędzi* z baletu *Jezioro łabędzie*

R. Schumann - *Król olch*

R. Schumann – *Marzenie* z cyklu *Sceny dziecięce*

R. Schumann - *Symfonia nr 1 B-dur*, op.38 *Wiosenna*, cz. IV *Allegro animato*

F. Schubert – *Pozdrowienie* z cyklu *Piękna młynarka*

G. Verdi – *O terra addio!* z opery *Aida*

G. Verdi – *Marsz triumfalny* z opery *Aida*

G. Puccini – *Vissi d'arte* z II aktu opery *Tosca*

G. Rossini – *Duet kotów*

G. Rossini - *Duet na wiolonczelę i kontrabas D-dur*

G. Donizetti – fragment z opery *Don Pasquale*

F. Lehar – *Usta milczą, dusza śpiewa* z operetki *Wesoła wdówka*

I. Kalman – *W rytm walczyka serce śpiewa* z operetki *Księżniczka czardasza*

G. Bizet – *Habanera* z opery *Carmen*

C. Saint-Saëns – *Słoń* z cyklu *Karnawał zwierząt*

C. Saint-Saëns – *Łabędź* z cyklu *Karnawał zwierząt*

N. Rimski-Korsakow - *Lot trzmiela* z opery *Bajka o carze Saltanie*
 A. Chaczaturian – *Walc* z baletu *Maskarada*
 J. Strauss – *Odgłosy wiosny*
 J. Strauss - *Polka tritsch-tratsch*, op. 214
 J. Strauss – *Pizzicato-Polka*
 J. Brahms – *Taniec węgierski nr 5*
 E. Waldteufel – *Walc łyżwiarzy*
 H. Wieniawski – *Kujawiak*
 K. Szymanowski – *Źródło Aretuzy*
 A. L. Weber – *Memory* z musicalu *Koty*
 C. Debussy – *Taniec pajaca* z cyklu *Dziecięcy kącik*
 C. Debussy – *Światło księżycy*
 M. Ravel - *Bolero*
 G. Bacewicz – *Oberek*
 S. Prokofiew – *Piotruś i Wilk*
 W. Lutosławski – *Mała suita*
 W. Kilar – *Krzesany*
 W. Kilar – *Polonez* z filmu *Pan Tadeusz*
 K. Penderecki – *Tren ofiarom Hiroszimy* na 52 instrumenty smyczkowe

Program *Muzyka* uwzględnia działania twórcze uczniów w zakresie muzyki i ruchu. Realizując złożenia podstawy programowe uczeń tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie struktury melodyczne, sygnały dźwiękowe, prosty dwugłos, głosowe ilustracje dźwiękowe, improwizacje wokalne, improwizacje instrumentalne i ruchowe operując rytmem, dźwiękiem, słowem, ruchem i tańcem. Należy pamiętać, że główną rolę w improwizacji ma odgrywać sam proces tworzenia, dający uczniowi radość, zadowolenie i wiarę we własne możliwości.

Przykładowy repertuar muzyczny i literacki wykorzystywany w działaniach twórczych uczniów:

Marsz z baletu *Dziadek do orzechów* (P. Czajkowski)
Szewc (melodia ludowa)
Słoń z cyklu *Karnawał zwierząt* (C. Saint-Saëns)
Jesienny spacer (T. Wójcik)
Kolorowa jesień (sł. J. Koczanowska, muz. M. Ziąber)
Taniec w deszczu (sł. i muz. H. Hampel)
Burza majowa (J. Ratajczak)
Ile głosów w lesie? (W. Badalska)
Płak (J. Tuwim)
Dwanaście koni dzwonkami dzwoni (B. Loeb)
Kulig (E. Skarżyńska)
Preludium deszczowe (W. Chotomska)
Letnia ulewa (I. Suchorzewska)
O czym szumi muszla? (J. Korczakowska)
Deszczowa piosenka (sł. J. Koczanowska, muz. N. H. Brown)
Bez (H. Szayerowa)
Taniec czterech łabędzi z baletu *Jeziro łabędzie* (P. Czajkowski)
Morze, cz. 2 Gra fal (C. Debussy)

PRACA Z UCZNIEM

O

SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH

Nauczyciel zobowiązany jest do zapoznania się z treścią opinii z poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz orzeczeniami dostarczonymi do szkoły. Poprzez odpowiednie działania zgodne z zaleceniami dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb ucznia tak by umożliwić mu osiągnięcie sukcesu i rozwoju emocjonalnego i społecznego.

Odbywa się to m.in. poprzez:

- wydłużanie czasu sprawdzania wiedzy różnych form pisanych
- stosowanie różnych zachęt, wyjaśnień, podpowiedzi
- ćwiczenia w rozumieniu tekstów czytanych
- ocenianie stopnia zrozumienia tekstu poprzez uzupełnianie kart pracy (tekst z lukami, zdania typu prawda czy fałsz, dokańczanie zdań)
- utrwalanie i powtarzanie materiału na początku i końcu lekcji
- dostrzeganie nawet niewielkich postępów w nauce, wkładu pracy, zaangażowania w lekcję
- zachęcanie do poprawy lub uzupełniania braków, zaległości na zajęciach dodatkowych

Podstawowym celem dostosowania wymagań jest wyrównanie szans edukacyjnych uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno-motywacyjnej.

Wymagania edukacyjne – są oczekiwanymi przez nauczyciela osiągnięciami ucznia, sformułowanymi przez niego w oparciu o realizowany program nauczania.

Zróżnicowane potrzeby edukacyjne uczniów, zróżnicowane możliwości i oczekiwania są główną przyczyną określania wymagań edukacyjnych.

Określając wymagania, nauczyciel dokonuje ostatecznej selekcji elementów treści nauczania – projektuje wymagania edukacyjne.

Wykorzystując wymagania programowe (założone osiągnięcia) do sformułowania wymagań edukacyjnych, nauczyciel powinien je tak urealnić i skorygować, aby uwzględniały możliwości i ograniczenia, a więc: dysfunkcje oraz mocne strony rozwoju i funkcjonowania dziecka.

Wymagania te powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w każdym czasie – zaraz po uzyskaniu przez nauczyciela informacji, że uczeń posiada opinię, orzeczenie lub jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole.

Wymagania dla tych uczniów muszą być określone także na poszczególne stopnie (oceny) szkolne.

Obszary dostosowania obejmują:

- warunki procesu edukacyjnego, tj zasady, metody, formy, środki dydaktyczne,
- zewnętrzną organizację nauczania (np. posadzenie ucznia słabosłyszącego w pierwszej ławce),
- warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności (metody i formy sprawdzania i kryteria oceniania).

Dostosowanie wymagań:

- powinno dotyczyć głównie form i metod pracy z uczniem, zdecydowanie rzadziej treści nauczania,
- nie może polegać na takiej zmianie treści nauczania, która powoduje obniżanie wymagań wobec uczniów z normą intelektualną,

- nie oznacza pomijania haseł programowych, tylko ewentualne realizowanie ich na poziomie wymagań koniecznych lub podstawowych,
- nie może prowadzić do zejścia poniżej podstawy programowej, a zakres wiedzy i umiejętności powinien dać szansę uczniowi na sprostanie wymaganiom kolejnego etapu edukacyjnego.

W przepisach jest mowa o dostosowaniu wymagań do psychofizycznych możliwości ucznia, a nie o ich obniżeniu.

W Rozporządzeniu MEN z dnia 17 listopada 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych zdefiniowane zostało pojęcie specyficznych trudności w uczeniu się: specyficzne trudności w uczeniu się odnoszą się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w przyswajaniu treści nauczania wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno-motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi.

Za specyficzne trudności w uczeniu się uważa się dysleksję rozwojową – opisany w latach sześćdziesiątych syndrom zaburzeń obejmujący trudności w czytaniu i pisaniu. Prof. M. Bogdanowicz wprowadziła pojęcia opisujące ich formy:

- dysleksja rozwojowa: izolowane trudności w czytaniu, bez towarzyszących im innych zaburzeń rozwoju umiejętności szkolnych,
- dysgrafia: trudności w opanowaniu kształtnego, czytelnego pisma o zadowalającym poziomie graficznym,
- dysortografia: trudności w opanowaniu poprawnej pisowni, zgodnej z regułami ortograficznymi danego języka.

Dziś poradnie psychologiczno-pedagogiczne opisują również inne specyficzne trudności uczniów w uczeniu się:

- dyskalkulia: specyficzne zaburzenia umiejętności arytmetycznych,
- zespół Aspergera: łagodniejsze przypadki autyzmu związane z zaburzeniami funkcjonowania,
- zespół ADHD: nadpobudliwość psychoruchowa.

Uczniowie z tych grup należą do uczniów o specjalnych potrzebach.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z muzyki w praktyce

Uczniowie z dysleksją rozwojową, dysortografią, dysgrafią i dyskalkulią

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zawsze uwzględniać trudności ucznia,
- w miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie,
- dzielić dane zadanie na etapy i zachęcać do wykonywania małymi krokami,
- nie zmuszać do wykonywania ćwiczeń sprawiających uczniowi trudności,
- dawać więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwie udzielać instruktażu,
- nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy,
- doceniać chęć pokonywania trudności, wysiłek, wytrwałość i samodzielność w działaniu,
- doceniać ład w miejscu pracy i porządek w działaniu,
- zadanie dostosować do możliwości percepcyjnych ucznia, np. zezwolić na wykonanie modelu w większym formacie,
- pozostawić więcej czasu na wykonanie pracy,
- krótko i prosto formułować polecenia – upewnić się, czy uczeń je zrozumiał,
- pomagać w mierzeniu i liczeniu,
- uwzględniać błędy wynikające z rewersji (6 i 9) i inwersji (89 i 98),

- często uczeń z dysleksją ma trudności z orientacją w schemacie ciała i przestrzeni; ma to znaczenie w rozpoznawaniu np. lewego i prawego kierunku.

Zalecane metody pracy:

1. Metody asymilacji i wiedzy – oparte na aktywności poznawczej, (pogadanka, dyskusja, wykład, praca z książką).
2. Metody waloryzacyjne zwane też eksponującymi – powodują one aktywność emocjonalno-artystyczną ucznia. Zaletą tych metod jest umożliwienie uczniom uczestnictwa w różnych działaniach o odpowiednio eksponowanych wartościach społecznych, moralnych, estetycznych czy naukowych. Polegają na stwarzaniu sytuacji, w których uczniowie poznają systemy wartości.
3. Metody praktyczne – cechuje je aktywność typu: wykorzystując posiadaną wiedzę, zmieniając rzeczywistość, uczeń zmienia samego siebie. Kształtuje swój stosunek do pracy, swoje przekonania i postawy, swoją osobowość. Metody praktyczne dzielą się na dwie grupy: pierwsza obejmuje ćwiczenia, druga służy realizacji zadań wytwórczych. Ćwiczenie jest wielokrotnym wykonywaniem określonej czynności dla nabycia i uzyskania wprawy intelektualnej i praktycznej. Ćwiczenia mają wykształcić umiejętności i nawyki niezbędne przy wykonywaniu różnych prac. Realizację zadań wytwórczych cechuje przewaga aktywności praktycznej mającej na celu uświadomienie, czemu ćwiczenie ma służyć, oraz uświadomienie reguł działania i kolejności ich wdrażania. Zadania wytwórcze znakomicie można wykorzystać w ćwiczeniach usprawniających motorykę rąk.
4. Metody aktywizujące – rozwijają zainteresowania, kształtują umiejętność pracy w zespole, pobudzają myślenie twórcze, wzbogacają słownik ucznia. Sprawdzają się szczególnie w pracy z uczniami dyslektycznymi. Atrakcyjna i urozmaicona forma ćwiczeń zachęca ucznia do pracy nad problemem. Wdraża go do samodzielności.

Ocenianie

Nauczyciele nie mają wyboru; dysleksja nie daje podstaw do obniżenia wymagań jakościowych, dotyczy ona bowiem uczniów z co najmniej przeciętną sprawnością intelektualną.

Należy natomiast:

- podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć, niezbędne pomoce itp.,
- włączać do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szansę,
- przestrzegać zasady: oceniania sukcesów, a nie porażek ucznia.

Uczniowie z inteligencją niższą niż przeciętna

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zapewnienie większej ilości ćwiczeń, aby uczeń opanował daną sprawność (w razie potrzeby zwolnienie z wykonania ćwiczeń przerastających możliwości ruchowe ucznia),
- wielokrotne tłumaczenie i wyjaśnianie zasad i reguł,
- podpowiadanie tematu pracy technicznej, częste podchodzenie do ucznia, ukierunkowywanie go w działaniu,
- zwracanie w ocenianiu większej uwagi na wysiłek włożony w wykonanie zadania niż jego ostateczny efekt,
- unikanie pytań problemowych,
- wolniejsze tempo pracy,
- odrębne instruowanie ucznia,
- częste odwoływanie się do konkretnego przykładu,
- pozostawianie więcej czasu na utrwalenie wiedzy czy umiejętności,
- przerabianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności.

Zalecane metody pracy:

1. Metody asymilacji i wiedzy
2. Metody praktyczne

Ocenianie

Jeśli dostosujemy wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb ucznia pod względem formy (tam, gdzie to wystarcza) lub formy i treści (tam, gdzie to konieczne), to oceniać należy go według obowiązujących kryteriów. Wskazane jest jednak, aby zwracać większą uwagę na własny wkład pracy, wysiłek włożony w wykonanie zadania niż jego ostateczny efekt. Szczególnie liberalnie należy oceniać wytwory artystyczne ucznia, ponieważ jest to efekt pracy wynikający z jego specyficznych zdolności.

Uczeń z ADHD

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- wyznaczanie uczniom konkretnego celu i dzielenie zadań na mniejsze, możliwe do zrealizowania, etapy,
- pomaganie uczniowi w skupieniu się na wykonywaniu jednej czynności,
- wydawanie jasno sprecyzowanych poleceń (na raz tylko jedno polecenie),
- ułatwianie wykonania zadań poprzez dzielenie ich na mniejsze zadania cząstkowe,
- zadawanie małych partii materiału,
- sprawdzanie stopnia zrozumienia wprowadzonego materiału,
- zmniejszanie materiału przepisywanego z tablicy do zeszytu; nauczyciel może np. przygotowywać obszerne informacje związane z tematem, które uczniowie wpinają do segregatora A4 po odbiciu na szkolnym ksero; może także dostarczyć je uczniom jako materiały szkoleniowe do lekcji w postaci plików na płycie CD lub pendrivie,
- pobudzanie zainteresowań ucznia, angażowanie w bardzo konkretne działania,
- zachęcanie do zadawania pytań,
- formułowanie informacji dotyczących pracy domowej w sposób jasny i przejrzysty.

Ocenianie według wymagań programowych.

Uczeń z Aspergerem

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- stosować stały schemat prowadzenia zajęć lekcyjnych,
- w miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie,
- przedstawiać jak najwięcej informacji w formie graficznej,
- udzielać wskazówek podczas odpowiedzi ustnych ucznia,
- skupić uwagę dziecka na wykonywanym zadaniu, nie zostawiać wolnego czasu między zadaniami,
- minimalizować ilość bodźców zewnętrznych (słuchowo-wzrokowych),
- miejsce pracy ucznia musi zawierać tylko niezbędne narzędzia i przedmioty.

Ocenianie

Nie obniżać ocen przedmiotowych i ocen z zachowania z powodu objawów typowych dla zespołu Aspergera.

Uczeń zdolny

Zdefiniowanie pojęcia „dziecko zdolne” nie jest łatwe, ponieważ różnego rodzaju zdolności są trudno mierzalne. Pamiętać należy, że poziom rozwoju umiejętności jest wyznaczony nie tylko przez zdolności, ale i poprzez własną pracę. Uzdolnione dzieci mogą rozwinąć się jedynie wówczas, gdy zajęciom towarzyszy wysoki poziom twórczości, pomysłowości i wysoka motywacja do działania. Głównym celem kształcenia uczniów uzdolnionych jest poszerzanie i pogłębianie wiedzy z danej dziedziny.

Formy organizacyjne wspierania ucznia zdolnego

Spośród kilku form organizacyjnych wspierania ucznia zdolnego, na szczególną uwagę zasługuje kształcenie wielopoziomowe, polegające na różnicowaniu poziomu trudności materiału (indywidualizacja kształcenia). Jego zaletą jest też to, że może być stosowane z powodzeniem w zwykłych klasach szkolnych.

W kształceniu wielopoziomowym należy szczególną uwagę zwrócić na:

- różnicowanie zakresu treści kształcenia,
- różnicowanie stopnia trudności,
- odpowiedni dobór strategii kształcenia (proces, metody, środki, formy).

Kształtowanie myślenia i działania twórczego uczniów zdolnych

Istotną rolą nauczyciela jest rozwijanie u ucznia tych cech osobowości, które uznaje się za szczególnie potrzebne w procesie myślenia twórczego.

Poniżej przykłady kilku zasad rozwijania myślenia twórczego uczniów:

- stwarzanie sytuacji wymagających twórczego myślenia,
- zapewnianie i udostępnianie środków do realizacji pomysłów,
- nie narzucanie sztywnych schematów,
- docenianie twórczego myślenia,
- uczenie sposobów systematycznej oceny każdego pomysłu,
- rozwijanie konstruktywnego krytycyzmu,
- dbanie o okresy zarówno aktywności, jak i spokoju,
- kultywowanie i wzmacnianie w klasie atmosfery twórczej,
- wychowywanie ludzi o śmiałym i otwartym umyśle.

Metody i formy pracy z uczniem zdolnym

W pracy z uczniem zdolnym każda metoda może być stosowana z pozytywnym skutkiem, pod warunkiem eksponowanie jej największych zalet.

Na zajęciach technicznych szczególnie przydatne są:

- projektowanie – pozwala uczniom przewidywać wygląd modelu,
- modelowanie – pobudza działalność uczniów zarówno w sferze teorii, jak i praktyki,
- nauczanie problemowe – pozwala na wykorzystanie rozwiązania jednego problemu do tworzenia i rozwiązywania innych,
- zajęcia praktyczne – uczeń wykazuje się tworzeniem różnych koncepcji rozwiązań, bierze udział w planowaniu, ocenie wyników, samoocenie,
- zajęcia laboratoryjne – stanowią znaczący krok na drodze upodabniania nauczania-uczenia się do naukowego poznawania świata; stanowi etap w procesie rozwiązywania problemów,
- eksperyment – pozwala poznać obiekty techniczne (rzeczy, zjawiska, procesy) oraz związki i zależności między nimi; pozwala też na poszukiwanie optymalnych danych dla konkretnego działania technicznego,
- pokaz – w pracy z uczniem zdolnym pełni rolę eksponującą i inspirującą,
- opis – u uczniów zdolnych ma wyzwolić wyobraźnię i zastąpić im demonstrację omawianego obiektu

- pogadanka – uczy samodzielnego i prawidłowego pod względem logicznym myślenia ucznia sterowanego przez nauczyciela,
- gry dydaktyczne – rozwijają sprawność instrumentalną i kierunkową,
- metody aktywizujące.

Oprócz stosowania zasad rozwijania myślenia twórczego, metod pracy z uczniem zdolnym, konieczne jest stosowanie przez nauczyciela zróżnicowanych form pracy:

- praca indywidualna – rozmowa z uczniem, zadawanie prac dodatkowych, asystowanie nauczycielowi na lekcji,
- projekt – dłuższa forma umożliwiająca przeprowadzenie badań i analizy ciekawego zadania,
- konkurs – uczniowi zdolnemu powierza się rolę kapitana drużyny albo uczeń sam przygotowuje konkurs,
- liga zadaniowa – cotygodniowa lista zadań do samodzielnego rozwiązania,
- praca w grupach – uczeń zdolny pełni ważną rolę aktywnego uczestnika,
- praca indywidualna – rozmowa z uczniem, zadawanie prac dodatkowych, asystowanie nauczycielowi na lekcji,
- przydzielanie trudniejszych zadań podczas pracy grupowej lub indywidualnej, przydzielanie specjalnych ról (asystent, lider),
- stwarzanie sytuacji wyboru zadań, ćwiczeń o większej skali trudności lub prac dodatkowych,
- prowadzenie fragmentów lekcji,
- praca pozalekcyjna,
- zachęcanie do czytania literatury fachowej,
- realizacja indywidualnych programów z jednego lub kilku przedmiotów,
- udział w wykładach, odczytach i zajęciach organizowanych przez wyższe uczelnie,
- spotkania z ciekawymi osobami ze świata nauki,
- kontaktowanie się z osobami lub instytucjami wspierającymi rozwój ucznia zdolnego.

Narzędzia pomiaru osiągnięć uczniów

Pomiar osiągnięć ucznia odbywać się będzie za pomocą następujących narzędzi:

Prac sprawdzianów (pytania ogólne obejmujące konkretną, lub obszerną tematykę realizowaną wcześniej na lekcjach),

1. Testów pisemnych z zadaniami:
 - otwartymi (krótkie odpowiedzi, teksty z luką),
 - zamkniętymi (na dobieranie, wielokrotnego wyboru, prawda – fałsz).
2. Kartkówek (krótkich sprawdzianów) obejmujących treści z ostatnich trzech tematów lekcji.
3. Odpowiedzi ustnych – polegających na sprawdzeniu umiejętności ucznia w zakresie rozumienia problemu, związków przyczynowo – skutkowych, postaw i przekonań.
4. Prac domowych.
5. Aktywności ucznia na lekcji (uczestnictwo ucznia w procesie dydaktycznym).
6. Pracy w grupach (uwzględniającej samoocenę ucznia).
7. Prac długoterminowych (np. projektu indywidualnego lub grupowego, teczka tematyczna - portfolio, sprawozdania z przeczytanej książki)
9. Aktywności dodatkowej (śpiewanie dodatkowych utworów)
10. Uczestnictwa w konkursach ,przeeglądach i festiwalach
11. Projektu edukacyjnego (jeśli uczeń wybierze tematykę muzyczną zawartą w podstawie programowej z muzyki)

SPOSÓB WYSTAWIANIA OCENY ŚRÓDROCZNEJ LUB ROCZNEJ

L.P.	OCENIANE ELEMENTY PRACY UCZNIĄ	WAGA
1.	Sprawdzian wiadomości	6
2.	Kartkówka	5
3.	Odpowiedź ustna	5
4.	Praca na lekcji	4
5.	Śpiew	5
6.	Gra na instrumencie	6
7.	Pisemna praca domowa	2
8.	Pisemna praca długoterminowa – referat	3
9.	Praca w grupie	1
10.	Aktywność na lekcji	2
11.	Systematyczne przygotowanie do lekcji	2
12.	Konkursy, quizy i zabawy muzyczne	6
13.	Udział w pracy kół i zespołów muzycznych	6
14.	Zaangażowanie w przedstawienia szkolne	6
15.	Zeszyt	2
16.	Percepcja muzyki	5

OCENĘ ŚRÓDROCZNĄ LUB ROCZNĄ OBLICZA SIĘ ZE WSZYSTKICH MOŻLIWYCH DO UZYSKANIA OCEN BIEŻĄCYCH (BRAK OCENY LICZY SIĘ JAK ZERO) WEDŁUG ZAŁACZONEGO WZORU.

UCZEŃ MA PRAWO DO POPRAWY TYLKO WYZNACZONYCH OCEN PRZEZ NAUCZYCIELA W TERMINIE DWUTYGODNIOWYM OD MOMENTU UZYSKANIA INFORMACJI O OCENIE

NA UZUPEŁNIENIE BRAKUJĄCEJ OCENY BIEŻĄCEJ UCZEŃ MA TERMIN DWUTYGODNIOWY LUB W LOSOWYCH PRZYPADKACH (DŁUŻSZA CHOROBA, POBYT W SZPITALU) UCZEŃ UZGADNIA TERMIN POPRAWY Z NAUCZYCIELEM

$$\text{Średnia ważona } XW = \frac{\text{OCENA} \times \text{WAGA} + \text{OCENA} \times \text{WAGA}}{\text{SUMA WAG POSZCZEGÓLNYCH OCEN}}$$

Uwaga:

- Jeśli uczeń nie przystąpił do sprawdzianu, to do sumy wag w mianowniku dodajemy wagę tego sprawdzianu zwiększając w ten sposób mianownik.
- Jeśli uczeń nie przystąpił do innej obowiązkowej formy aktywności, to nauczyciel może do sumy wag dodać wagę przyporządkowaną danej formie.
- Nauczyciel, po uprzednim poinformowaniu uczniów, może ocenić inne formy aktywności nadając im odpowiednią wagę.
- Oceny bieżące zawierające „+” liczymy w następujący sposób: do oceny dodajemy 0,5 pkt. np. 3+ liczymy jako 3,5.
- Oceny bieżące zawierające „-” liczymy w następujący sposób: od oceny odejmujemy 0,25 pkt. np. 4- liczymy jako 3,75.
- Wyliczona średnia ważona daje nam ocenę:

od 1,65 do 2,64 dopuszczająca
2,65 do 3,64 dostateczna
3,65 do 4,64 dobra
4,65 do 5,29 bardzo dobra
5,3 i powyżej celująca

oraz szczególne osiągnięcia - celująca

2. Udział w konkursie przedmiotowym:

- etap szkolny (miejsca 1 – 10) – ocena bardzo dobra
- etap rejonowy – ocena celująca

1. Wymagania edukacyjne z przedmiotu - muzyka, opracowane na podstawie programu nauczania Teresy Wójcik „ Muzyczny świat”

Ocenę celującą otrzymuje uczeń który:

- wykazuje się pełnym przyswojeniem wiadomości objętych programem, a także posiada wiedzę wykraczającą poza jego ramy,
- jest zainteresowany muzyką w wysokim stopniu – zawsze bierze udział w dyskusjach, wyraża poglądy, formułuje własne wnioski dotyczące określonych zagadnień,
- jest w sposób zauważalny zainteresowany działalnością muzyczną- uczestniczy w szkolnych lub pozaszkolnych zajęciach pozalekcyjnych, bierze udział w konkursach, aktywnie współtworzy życie kulturalne klasy i szkoły,
- celowo wykorzystuje wiedzę o środkach formalnych do ekspresji własnej ,
- wykazuje się dużym poczuciem odpowiedzialności za działania własne i grupowe,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń który:

- wykazuje się pełnym przyswojeniem wiadomości objętych programem,
- aktywnie i zaangażowaniem rozwiązuje problemy muzyczne, wykonuje ćwiczenia i polecenia,
- zawsze bierze udział w dyskusjach, wyraża poglądy i formułuje wnioski,
- potrafi porządkować własną wiedzę – kojarzy fakty i dostrzega analogie,
- efekt końcowy jego pracy twórczej zawsze jest zgodny z jej założeniami i tematem,
- bierze udział w życiu kulturalnym klasy i szkoły,
- wykazuje się poczuciem odpowiedzialności za działania własne i grupowe,

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń który:

- zawsze jest przygotowany do lekcji: posiada podręcznik, zeszyt,
- posiada wiedzę z zakresu objętego programem nauczania – jego luki w wiadomościach mają charakter szczegółowy,
- bierze udział w dyskusjach, najczęściej formułuje poprawne wnioski, kojarzy fakty i dostrzega analogie,
- efekt końcowy jego pracy twórczej nie jest zgodny z założeniami i tematem
- jest umiarkowanie zainteresowany życiem kulturalnym klasy i szkoły,

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń który:

- najczęściej jest przygotowany do lekcji: posiada podręcznik, zeszyt,
- posiada niepełną wiedzę z zakresu objętego programem nauczania z szansą jej uzupełnienia,
- rzadko bierze udział w dyskusjach, ma problemy z formułowaniem poprawnych wniosków, kojarzeniem faktów i dostrzeganiem analogii,
- poprawnie wykonuje ćwiczenia obligatoryjne, ale nie wykazuje się systematycznością oraz zaangażowaniem,
- nie współtworzy życia kulturalnego klasy i szkoły,

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń który:

- zdarza się, że jest nieprzygotowany na lekcji bez usprawiedliwienia,

- często nie posiada podręcznika, zeszytu,
- wykazuje minimalne zaangażowanie w działania prowadzone podczas lekcji,
- posiada fragmentaryczną wiedzę z zakresu wiadomości objętych programem,
- nie wykazuje woli poprawy oceny,

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń który:

- jest często nieobecny na lekcji bez usprawiedliwienia,
- najczęściej nie posiada podręcznika, zeszytu,
- nie wykazuje minimalnego zaangażowania podczas lekcji,
- nie posiada wiadomości objętych programem i uzyskuje oceny niedostateczne z pisemnych form sprawdzania wiedzy,
- nie wykazuje woli poprawy oceny.

Każda ocena bieżąca jest jawna i wymaga uzasadnienia ustnego lub pisemnego przez nauczyciela, poprzez wskazanie tego co uczeń wykonał dobrze i co wymaga poprawy lub udoskonalenia.

Sposoby korygowania niepowodzeń szkolnych

1. W okresie roku szkolnego uczeń może poprawić 4 oceny bieżące . Każda z tych ocen może być poprawiona jednokrotnie. Do dziennika wpisywane są obie oceny.

Na poprawę oceny przeznaczona jest tydzień. W szczególnych przypadkach np. wskutek choroby lub pobytu w szpitalu nauczyciel może wydłużyć termin poprawy do 2 tygodni.

2. Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do zajęć dwa razy w ciągu okresu. Fakt ten zgłasza nauczycielowi przed rozpoczęciem zajęć. Zgłoszenie nieprzygotowania nie zwalnia ucznia z udziału w sprawdzianie lub pracy klasowej oraz zapowiedzianej kartkówce.

3. W przypadku nieprzystąpienia ucznia do danej formy kontroli wiadomości nauczyciel ma prawo wymagać uzupełnienia zaległości. W porozumieniu z uczniem ustala termin uzupełnienia.

Czas trwania i forma egzaminów i sprawdzianu wiedzy i umiejętności.

1. Egzamin klasyfikacyjny :

a) czas trwania – 45 minut

b) formy odpowiedzi:

- część pisemna składa się z zadań otwartych i z zadań zamkniętych- 30 minut

- część ustna – 15 minut
- c) zestaw zadań uwzględnia treści i umiejętności ze wszystkich poziomów wymagań na poszczególne oceny w danym roku szkolnym.

2. Egzamin poprawkowy

- a) czas trwania – 45 minut
- b) formy odpowiedzi:
 - część pisemna składa się z zadań otwartych i z zadań zamkniętych- 30 minut
 - część ustna - 15 minut
- c) uczeń otrzymuje jeden zestaw zadań, który uwzględnia treści i umiejętności ze wszystkich poziomów wymagań na poszczególne oceny w danym roku szkolnym.

3. Sprawdzian wiedzy i umiejętności

- a) czas trwania – 45 minut
- b) formy odpowiedzi:
 - część pisemna składała: z zadań otwartych i z zadań zamkniętych- 30 minut
 - część ustna - 15 minut
- c) uczeń otrzymuje jeden zestaw zadań, który zawiera wymagania edukacyjne na ocenę o stopień wyższą od uzyskanej.

4. Uczniowie z orzeczeniami poradni psychologiczno – pedagogicznej otrzymują zadania egzaminacyjne, w których uwzględniono zalecenia poradni.

5. Na wniosek ucznia lub rodzica (opiekuna prawnego), dokumentacja z odpowiedniego egzaminu lub sprawdzianu zostanie udostępniona do wglądu.

Sposoby gromadzenia informacji o osiągnięciach uczniów.

Wszelkie prace pisemne (prace klasowe, testy, sprawdziany, albumy, itp.) będą przechowywane przez nauczyciela do 30 października następnego roku szkolnego. Wszelkie prace pisemne będą udostępniane do wglądu uczniom i ich rodzicom (prawnym opiekunom), natomiast nie zostaną im oddane.

Sposoby ewaluacji przedmiotowego systemu oceniania.

Przynajmniej raz w roku szkolnym nauczyciel w wybranej klasie dokona ewaluacji przedmiotowego systemu oceniania, przy pomocy jednej z następujących metod:

- analizy wyników nauczania,
- analizy wypowiedzi rodziców i uczniów,
- ankiety,

Fakt przeprowadzenia tej czynności zostanie odnotowany w dzienniku lekcyjnym. Po analizie wyników z ewaluacji nauczyciel opracuje wnioski i rekomendacje potrzebne do dalszej pracy celem podniesienia wyników kształcenia.

Zestaw dokumentów obowiązujących nauczyciela muzyki.

Nauczyciel dysponuje następującym zestawem dokumentów:

- podstawą programową z muzyki
- wymaganiami na poszczególne oceny,
- wymaganiami na poszczególne oceny dla uczniów z orzeczeniami z poradni psychologiczno – pedagogicznej,
- rozkładem materiału nauczania,
- Statutem Szkoły
- Przedmiotowe Zasady Oceniania.

Jeden komplet dokumentów obowiązujących nauczyciela zajęć technicznych będzie złożony w bibliotece szkolnej.